

แนวทางการดูแลรักษาผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า

สถานเสวภา สภากาชาดไทย

สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า

- ทำความสะอาดบาดแผลที่บาดแผลลึกให้สัมพันธ์กับแผลอย่างละเอียด (15 นาที)¹
- ปิดรอยบาดแผลแล้วปิดกั้น (ยกเว้นเมื่อ stop bleeding)
- ทำความสะอาดแผลด้วยสบู่ 3-7 วัน
- การให้ยาปฏิชีวนะ²
- การให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า³

พิจารณาให้ Rabies post-exposure treatment โดยแบ่งตามระดับการสัมผัสโรคของ WHO categories⁴

¹ การล้างแผล ล้างแผลด้วยน้ำฟอกด้วยสบู่, ใช้แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ

² การให้ยาปฏิชีวนะ แบ่งเป็น 1) ใช้เพื่อป้องกันการติดเชื้อ: amoxicillin ร่วมกับ penicillin ใช้ doxycycline 2) ใช้เพื่อรักษาการติดเชื้อ ให้การรักษาด้วย amoxicillin หรือ amoxi/clav หรือ ampi/sulbactam, 2nd หรือ 3rd cephalosporins

³ การให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด 1 โดสก่อนสัมผัส primary immunization ของ TT มาแล้ว (ได้เข็มสุดท้ายมากกว่า 5 ปี) ใช้ Td หรือ TT 1 เข็มเข้ากล้ามเนื้อ สัปดาห์ต่อมาให้เข็มที่ 2 เข็มที่ 3 เข็มที่ 4 เข็มที่ 5 เข็มที่ 6 เข็มที่ 7 เข็มที่ 8 เข็มที่ 9 เข็มที่ 10 เข็มที่ 11 เข็มที่ 12 เข็มที่ 13 เข็มที่ 14 เข็มที่ 15 เข็มที่ 16 เข็มที่ 17 เข็มที่ 18 เข็มที่ 19 เข็มที่ 20 เข็มที่ 21 เข็มที่ 22 เข็มที่ 23 เข็มที่ 24 เข็มที่ 25 เข็มที่ 26 เข็มที่ 27 เข็มที่ 28 เข็มที่ 29 เข็มที่ 30 เข็มที่ 31 เข็มที่ 32 เข็มที่ 33 เข็มที่ 34 เข็มที่ 35 เข็มที่ 36 เข็มที่ 37 เข็มที่ 38 เข็มที่ 39 เข็มที่ 40 เข็มที่ 41 เข็มที่ 42 เข็มที่ 43 เข็มที่ 44 เข็มที่ 45 เข็มที่ 46 เข็มที่ 47 เข็มที่ 48 เข็มที่ 49 เข็มที่ 50 เข็มที่ 51 เข็มที่ 52 เข็มที่ 53 เข็มที่ 54 เข็มที่ 55 เข็มที่ 56 เข็มที่ 57 เข็มที่ 58 เข็มที่ 59 เข็มที่ 60 เข็มที่ 61 เข็มที่ 62 เข็มที่ 63 เข็มที่ 64 เข็มที่ 65 เข็มที่ 66 เข็มที่ 67 เข็มที่ 68 เข็มที่ 69 เข็มที่ 70 เข็มที่ 71 เข็มที่ 72 เข็มที่ 73 เข็มที่ 74 เข็มที่ 75 เข็มที่ 76 เข็มที่ 77 เข็มที่ 78 เข็มที่ 79 เข็มที่ 80 เข็มที่ 81 เข็มที่ 82 เข็มที่ 83 เข็มที่ 84 เข็มที่ 85 เข็มที่ 86 เข็มที่ 87 เข็มที่ 88 เข็มที่ 89 เข็มที่ 90 เข็มที่ 91 เข็มที่ 92 เข็มที่ 93 เข็มที่ 94 เข็มที่ 95 เข็มที่ 96 เข็มที่ 97 เข็มที่ 98 เข็มที่ 99 เข็มที่ 100

⁴ WHO categories แบ่งเป็น
WHO category I สัมผัสสัตว์โดยผิวที่สัมผัสปกติ
WHO category II สัมผัสที่ผิวหนังหรือเยื่อเมือก
WHO category III สัมผัสที่ผิวหนังหรือเยื่อเมือกที่มีบาดแผลหรือรอยขีดข่วน

⁵ การให้ pre-exposure rabies vaccination ให้ในกรณีที่มีผู้สัมผัส
ปัจจุบันนิยมการสัมผัสโรคได้ 2-5%

⁶ การรักษา post-exposure treatment
Intramuscular regimens (IM) สูตร ESSEN (1-1-1-1-0)

ฉีด IM 1 dose บริเวณกล้ามเนื้อต้นแขน (deltoid) วันที่ 0, 3, 7, 14 และ 28
Intradermal regimen (ID) สูตร TRC-ID (2-2-2-0-2-0 หรือ 2-2-2-0-1-1) ฉีด ID 0.1 มล. 1 จุด บริเวณต้นแขน 2 ข้าง (รวม 2 จุด) วันที่ 0, 3, 7 และ ID 0.1 มล. 2 จุด บริเวณต้นแขน วันที่ 28 หรือ ID 0.1 มล. 1 จุด บริเวณต้นแขน วันที่ 28 และ 90 (ถ้าใช้ PVRV, PCECV ต้องมีรายงานผลการตรวจผลตรวจหาเชื้อไวรัส rabies ในตัวอย่างเลือดหรือปัสสาวะของผู้สัมผัสโรคด้วยวิธี ELISA หรือ RIG) และไม่ต้องฉีดซ้ำ

การรักษา post-exposure treatment แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 ผู้ป่วยแบบสัมผัส การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าก่อน แบ่งตามลักษณะสัมผัสโรค

WHO category II ให้การรักษาด้วย rabies vaccine (ใช้สูตร ESSEN, TRC-ID)
WHO category III ให้การรักษาด้วย rabies vaccine (ใช้สูตร ESSEN, TRC-ID) ร่วมกับ ERIG หรือ HRIG
ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่ได้รับวัคซีนแบบการฉีดเข้ากล้ามเนื้อวันที่ 0 แต่จำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นแบบเข้าผิวหนังซึ่งสามารถฉีดได้ทั้งเข้าผิวหนังในวันที่ 3 ได้เลย โดยไม่ต้องฉีดเข็มที่ 0

การให้ RIG ฉีดวันที่ 0 และ วันที่ 7 วันแรกของการสัมผัสโรค
วิธีให้ RIG โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อ โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อตามแนวเส้นแวงของแขน
ขนาด (ถ้าไม่พบผลข้างเคียง) normal saline เป็น 2-3 เท่า ทั้ง 2 ข้าง ให้ฉีดเข้ากล้ามเนื้อที่ 3 ข้าง หรือ 4 ข้าง ซึ่งจะทำให้การฉีดเข้ากล้ามเนื้อที่ 3 ข้างได้ผล โดยไม่ต้องฉีดเข็มที่ 0

ด้วย normal saline ควบคุมครั้ง (ERIG 40 IU/คน. ก่อนฉีดทำ intradermal skin test โดยฉีดเข้า ERIG เป็น 1:100 ใช้ 0.02 มล. เข้าแผล 15 นาที) ซึ่งอาจพบ wheal มากกว่า 10 มม., HRIG 20 IU/คน. ในกรณีที่ intradermal skin test ของ ERIG ไม่พบผล

กลุ่ม 2 ผู้ป่วยเคยได้รับ Completed pre-exposure หรือ post-exposure rabies vaccination ด้วยวัคซีนชนิดเฉพาะเพียงครั้งเดียวแต่มีแผลสัมผัส มาด้วยอย่างน้อย 3 เข็ม ให้ฉีดวัคซีนครบถ้วน (โดยฉีดเข้า RIG) โดย

- ในกรณีที่ผู้ป่วยได้รับวัคซีนเข็มสุดท้ายมากกว่า 6 เดือน ให้ฉีดวัคซีนครบตาม IM 1 dose หรือ ID 0.1 มล. 1 จุด วันที่ 0
- ในกรณีที่ผู้ป่วยได้รับวัคซีนเข็มสุดท้ายมากกว่า 6 เดือน (โดยมีผลข้างเคียงที่ผู้ป่วยได้รับมากกว่า 6 เดือน) ให้ฉีดครบตาม IM 1 dose วันที่ 0 และ 3 หรือ ID 0.1 มล. 1 จุด วันที่ 0 และ 3 หรือ ID 0.1 มล. 4 จุด วันที่ 0 (ต้นแขน 2 ข้าง และต้นขา 2 ข้าง)

กลุ่ม 3 ผู้ป่วยเคยได้รับวัคซีนชนิดที่มาจากสมองสัตว์ (semple หรือ suckling mouse brain) ในอดีต ให้ฉีดวัคซีนเข็มที่ 0 และเข็มที่ 1 โดยไม่ต้องฉีดเข็มที่ 2 และเข็มที่ 3

ในกรณีที่ผู้ป่วยต้องกรรจร ให้การรักษาตามกรณีของผู้ป่วยปกติ

⁷ ในกรณีที่สัตว์สัมผัสที่ฆ่าแล้วหรือสัตว์ที่กัดแล้วแต่ไม่ทราบชนิดสัตว์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามแนวทางการรักษา (อย่างไรก็ตาม ผู้สัมผัสกับสุนัขที่เลี้ยงของแพทย์ผู้รับรักษา)